

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Warszawie

LWA.410.025.09.2018

Pani
Urszula Budzałek
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pacynie
ul. Wyzwolenia 7
09-541 Pacyna

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/18/065 Realizacja programu „Rodzina 500 plus”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pacynie ul. Wyzwolenia 7, 09-541 Pacyna ¹		
Kierownik jednostki kontrolowanej	Urszula Budzałek, Kierownik GOPS od 13 czerwca 1990 r.		
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Weryfikacja wniosków o wypłatę świadczenia i realizacja wypłat,2. Wykorzystywanie dotacji na obsługę programu „Rodzina 500 plus”,3. Weryfikacja wykorzystania środków z programu „Rodzina 500 plus”,4. Kształtowanie się liczby i wysokości świadczeń z pomocy społecznej w okresie od 1 kwietnia 2016 r. do 30 września 2018 r.		
Okres objęty kontrolą	Od 1 kwietnia 2016 r. do 30 września 2018 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie.		
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²		
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Delegatura w Warszawie	Izba	Kontroli
Kontroler	Sławomir Nowak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWA/176/2018 z dnia 16 listopada 2018 r.		

(akta kontroli str.1-2)

¹ Dalej: GOPS.

² Dz. U. z 2017 r. poz. 524, ze zm., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Uzasadnienie
oceny ogólnej

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pacynie⁴ w badanym zakresie w latach objętych kontrolą.

GOPS terminowo i rzetelnie prowadził postępowania dotyczące ustalenia prawa do świadczenia wychowawczego. Wyплаты środków beneficjentom programu „Rodzina 500 plus”⁵ realizowano terminowo i w wysokości ustalonej w decyzjach o przyznaniu świadczenia. Środki na obsługę Programu zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem. GOPS rzetelnie sporządzał i terminowo przekazywał do Mazowieckiego Urzędu Wojewodzkiego⁶ sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania zadania zleconego dotyczącego świadczenia wychowawczego. W badanym okresie środki przeznaczone na obsługę świadczeń były wykazywane prawidłowo w sprawozdaniach budżetowych Rb-50 o wydatkach związanych z wykonywaniem zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami. Prawidłowo monitorowano wykorzystanie środków z Programu przez beneficjentów i podejmowano właściwe działania przeciwdziałające marnotrawieniu środków.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Weryfikacja wniosków o wypłatę świadczenia i realizacja wypłat

Opis stanu
faktycznego

1.1 W latach 2016-2018 (do 30 września) GOPS realizował zadania związane z Programem na podstawie zarządzenia Wójta Gminy Pacyna z dnia 24 lutego 2016 r.⁸ Osobą odpowiedzialną za realizację zadań był Kierownik GOPS, upoważniony do prowadzenia postępowań w sprawie świadczenia wychowawczego i wydawania decyzji⁹.

(akta kontroli str. 4-5)

W okresie objętym kontrolą do GOPS wpłynęło 557 wniosków o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego, w tym 302 dotyczące pierwszego okresu świadczeniowego (tj. od 1 kwietnia 2016 r. do 30 września 2017 r.)¹⁰ oraz 255 dotyczących drugiego okresu świadczeniowego (tj. od 1 października 2017 r. do 30 września 2018 r.)¹¹. Bez rozpatrzenia pozostawiono 6 wniosków (po 3 w każdym okresie), z tego 4 z powodu niewywiązania się wnioskodawców z obowiązku uzupełnienia dokumentów i 2 z powodu wycofania wniosku. Spośród 557 złożonych, 442 dotyczyło ustalenia prawa do świadczenia wychowawczego na pierwsze dziecko (odpowiednio dla okresów świadczeniowych: 240 i 202), a 115 na kolejne dzieci (62 i 53).

Do 30 września 2018 r. GOPS wydał łącznie 649 decyzji dotyczących świadczenia wychowawczego (360 w pierwszym okresie świadczeniowego i 289 drugiego

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dalej: GOPS.

⁵ Dalej: Program.

⁶ Dalej: MUW.

⁷ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Nr 0050.4.2016, w sprawie wyznaczenia jednostki organizacyjnej właściwej do realizacji zadań z zakresu świadczenia wychowawczego.

⁹ Zarządzenie Nr 0050.5.2016 z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie upoważnienia do wydawania decyzji administracyjnych

¹⁰ Ponadto złożono 79 wniosków o zmianę.

¹¹ Ponadto złożono 76 wniosków o zmianę.

okresu), z tego 604 decyzji ustalających prawo do świadczenia (odpowiednio: 332 i 272). Ponadto w ww. okresie 5 decyzji ustalających prawo do świadczenia wychowawczego (odpowiednio: 3 i 2) wydali – w ramach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego – Marszałek Województwa Mazowieckiego i Wojewoda Mazowiecki, przy czym zgodnie z art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci¹², świadczenie przyznane decyzją ww. organów wypłaca organ właściwy.

GOPS, na podstawie ww. 604 decyzji ustalających prawo do świadczenia wychowawczego, przekazał łącznie 10 828 świadczeń (odpowiednio dla okresów świadczeniowych 6 740 i 4 088) na kwotę 5 374,5 tys. zł (3 350,4 tys. zł i 2 024,1 tys. zł), w tym:

- w formie pieniężnej łącznie 10 720 świadczeń (6 680 i 4 040) o wartości 5 345,5 tys. zł (3 333,4 tys. zł i 2 012,1 tys. zł);
- w formie rzeczowej łącznie 108 świadczeń (60 i 48) o wartości 29,0 tys. zł (17,0 tys. zł i 12,0 tys. zł), w tym 50 świadczeń (26 i 24) w formie opłacenia usług o łącznej wartości 1,0 tys. zł (0,52 tys. zł i 0,48 tys. zł)

(akta kontroli str. 41-53)

1.2 Badaniem z zakresu weryfikacji wniosków o przyznanie świadczenia objęto losowo wybraną próbę 20 wniosków¹³. Wszystkie zbadane wnioski zostały złożone w formie papierowej¹⁴ i spełniały wymogi formalne określone w art. 13 ust. 2 i 3 ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, tj. zawierały wymagane dane dotyczące wnioskodawcy i dzieci pozostających na jego utrzymaniu oraz klauzulę o odpowiedzialności karnej wnioskodawcy w przypadku złożenia fałszywego oświadczenia. Do wniosków załączono dokumenty, o których mowa w art. 13 ust. 4 ww. ustawy, tj. m.in. zaświadczenia i oświadczenia dokumentujące wysokość uzyskiwanych dochodów¹⁵ oraz inne dokumenty potwierdzające spełnianie warunków do przyznania lub ustalenia wysokości świadczenia wychowawczego będącego przedmiotem wniosku.

Upoważniony pracownik GOPS dokonywał weryfikacji wniosków w oparciu o informacje uzyskane z systemu Emp@tia, potwierdzając dane osobowe osób wykazywanych we wnioskach oraz ich dochody odnotowane w tym systemie.

(akta kontroli str. 54-55)

1.3 Analiza dokumentacji dotyczącej przyznania i wypłaty świadczenia 20 beneficjentom¹⁶ wykazała, że wszystkie przyznane w ramach Programu środki zostały wypłacone w wysokości określonej w wydanych przez Kierownika GOPS decyzjach, a ich łączna wartość w badanym okresie wyniosła 253,5 tys. zł¹⁷.

(akta kontroli str. 56-57)

1.4 W badanym okresie GOPS sporządził i przekazał do MUW 29 miesięcznych sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu świadczenia

¹² Dz. U. z 2018 r. poz. 2134, ze zm., dalej: ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci.

¹³ W tym 10, na podstawie których przyznano świadczenie wychowawcze i 10, na podstawie których odmówiono tego świadczenia, po pięć z każdego okresu świadczeniowego.

¹⁴ Formularz SW-1 zgodnym z wzorem określonym w rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 18 lutego 2016 r. Dz.U. poz. 214 (wnioski złożone do dnia 31 lipca 2017 r.), a od dnia 1 sierpnia 2017 r. – rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 lipca 2017 r. (Dz. U. poz. 1465).

¹⁵ Tj. decyzje w sprawie zobowiązania pieniężnego, oświadczenia o wielkości gospodarstwa rolnego; oświadczenia o dochodach nieopodatkowanych (np. alimenty, stypendia, diety); umowy dotyczące zawarcia stosunku pracy lub świadectwo pracy; zaświadczenia o wysokości wynagrodzenia; wyroki sądowe i zaświadczenia od komornika; zaświadczenia z urzędu skarbowego; orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności; zaświadczenia z KRUS lub ZUS o wysokości składek zdrowotnych. W badanej próbie wnioskodawcom osiągniętym miesięczny dochód od 811,45 zł do 2 296,80 zł na członka rodziny odmówiono przyznania świadczenia, natomiast wnioskodawcom uzyskującym miesięczny dochód w przedziale od 7,71 zł do 700,92 zł na członka rodziny przyznano świadczenie wychowawcze.

¹⁶ Po 10 w każdym okresie świadczeniowym.

¹⁷ Wartość wypłaconego świadczenia w badanej próbie wynosiła: 134,0 tys. zł w pierwszym okresie i 119,5 tys. zł w drugim okresie. Świadczeniobiorcom wypłacono kwoty w przedziale od 2,5 tys. zł do 22,5 tys. zł. W badanej próbie: pięciu świadczeniobiorców otrzymało po 18,0 tys., trzech po 12,0 tys. zł dwóch po 9 tys. zł, pozostali świadczenia w wysokości do 2,5 tys. zł do 22,5 tys. zł.

wychowawczego. Analiza czterech sprawozdań¹⁸ wykazała, że wszystkie zostały sporządzone zgodnie z wymogami określonymi w rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 września 2017 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu świadczenia wychowawczego¹⁹. Sprawozdania przekazano w formie elektronicznej, z wykorzystaniem Centralnej Aplikacji Statystycznej²⁰ po upływie od pięciu²¹ do siedmiu²² dni następujących po miesiącu, którego dotyczyło sprawozdanie, tj. w terminie określonym w §2 ust. 1 ww. rozporządzenia. Dane zawarte w tych sprawozdaniach były zgodne z danymi zapisanymi w systemie finansowo-księgowym GOPS oraz prowadzonymi ręcznie rejestrami.

(akta kontroli str.61 – 86; 186-282)

Stwierdzone
nieprawidłowości
OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania GOPS w zbadanym zakresie w latach objętych kontrolą. Wnioski o przyznanie świadczenia były rzetelnie weryfikowane, a świadczenia wypłacane terminowo i w kwotach określonych w decyzjach. Rzetelnie sporządzano sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań i terminowo przekazywano je do MUW.

OBSZAR

2. Wykorzystywanie przez gminy środków na obsługę Programu

Opis stanu
faktycznego

2.1 W pierwszym i drugim okresie świadczeniowym zadania związane z obsługą Programu w GOPS realizowały dwie osoby (jedna na podstawie umowy o pracę i jedna na podstawie umowy cywilnoprawnej²³). Koszty obsługi świadczeń wyniosły łącznie 80,1 tys. zł (w poszczególnych okresach świadczeniowych odpowiednio 53,9 tys. zł i 26,2 tys. zł)²⁴ z czego:

- 63,5 tys. zł na wynagrodzenia osób zatrudnionych w GOPS na podstawie umowy o pracę²⁵ (odpowiednio 43,1 tys. zł i 20,4 tys. zł);
- 2,4 tys. zł na wynagrodzenia osób zatrudnionych na podstawie umowy cywilnoprawnej (odpowiednio 0,6 tys. zł i 1,8 tys. zł);
- 14,2 tys. zł na inne wydatki (10,2 tys. zł i 4,0 tys. zł)²⁶.

(akta kontroli str.145-153; 176)

Zasady wynagradzania pracowników GOPS za okresowe zwiększenie zakresu obowiązków służbowych lub powierzenie dodatkowych zadań (dodatek specjalny w wysokości nieprzekraczającej 50% wynagrodzenia zasadniczego i dodatku funkcyjnego) oraz zasady przyznawania nagród m.in. za wykonywanie dodatkowych zadań, wykraczających poza podstawowy zakres obowiązków, zostały określone w zarządzeniach Kierownika GOPS w sprawie regulaminu wynagradzania pracowników GOPS²⁷. Wydatki poniesione przez GOPS od kwietnia 2016 r.

¹⁸ Sprawozdania za październik i grudzień 2017 r. oraz za styczeń i sierpień 2018 r.

¹⁹ Dz. U. poz. 1813.

²⁰ Dalej: CAS.

²¹ Sprawozdanie z wykonywania zadań z zakresu świadczenia wychowawczego za grudzień 2017 r.

²² Sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu świadczenia wychowawczego za miesiące: październik 2017; styczeń i sierpień 2018 r.

²³ Zatrudniona w okresie od kwietnia do grudnia 2016 r. i od października do grudnia 2017 r.

²⁴ W 2016 r. – 33,6 tys. zł; w 2017 r. 33,0 tys. zł; i w 2018 (do końca września) – 13,5 tys. zł

²⁵ Tj. 25,6 tys. zł w 2016 r.; 27,6 tys. zł w 2017 r. i 10,3 tys. zł w 2018 r.

²⁶ Z tego na: zakup materiałów i wyposażenia – 6,2 tys. zł (5,6 tys. zł i 0,6 tys. zł), usługi pocztowe i telefoniczne, przeglądy sprzętu komputerowego i licencje programów – 5,5 tys. zł (3,1 tys. zł i 2,5 tys. zł), szkolenia pracowników – 0,1 tys. zł w 2017 r., odpisy Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych – 1,6 tys. zł (1,0 tys. zł i 0,6 tys. zł) oraz pozostałe wydatki – 0,7 tys. zł (0,4 tys. zł i 0,3 tys. zł).

²⁷ Zarządzenia nr GOPS.021.2.16 z 5 lutego 2016 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu wynagradzania pracowników GOPS.

do września 2018 r. na wynagrodzenia pracowników realizujących zadania związane z udzielaniem świadczenia wychowawczego wyniosły:

- 51,0 tys. zł na wynagrodzenia z tytułu umowy o pracę (odpowiednio 43,1 tys. zł i 7,9 tys. zł)²⁸;
- 12,5 tys. zł na dodatki specjalne, które zostały wypłacane tylko w drugim okresie świadczeniowym²⁹.

W ramach realizacji Programu nie wypłacano nagród za wykonywanie dodatkowych obowiązków. Dodatki specjalne zostały przyznane zgodnie z przyjętymi zasadami.

(akta kontroli str.31-35; 284)

2.2 W badanych latach GOPS zakupił ze środków dotacji przeznaczonych na obsługę Programu m.in.: komputer (wartość zakupu – 1,3 tys. zł), fotel biurowy (0,2 tys. zł), licencje oprogramowania służącego do obsługi świadczeń (1,7 tys. zł), materiały biurowe, blankiety oraz znaczki (1,1 tys. zł)³⁰.

Z przeprowadzonych w trakcie kontroli NIK oględzin wynikało, że ww. urządzenia i wyposażenie znajdowały się w pomieszczeniu przeznaczonym dla pracowników obsługujących świadczenie i były przez nich wykorzystywane.

(akta kontroli str. 154-155; 157-166;169-175)

2.3 Od kwietnia 2016 r. do 30 września 2018 r. GOPS otrzymał z MUW na obsługę Programu środki z dotacji w łącznej kwocie 80,1 tys. zł, z tego 33,6 tys. zł w 2016 r., 33,0 tys. zł w 2017 r. i 13,5 tys. zł do końca III kwartału 2018 r. Stanowiło to 2,0%³¹ i 1,5% dotacji otrzymanej na wypłatę świadczenia w latach budżetowych 2016 – 2017. Wysokość środków przekazanych na ten cel w 2018 r. (do końca III kwartału) stanowiła 0,86% otrzymanej w tym okresie dotacji. Kwoty przeznaczone na obsługę świadczenia zostały wykazane w prawidłowej wysokości w sprawozdaniach Rb-50 za IV kwartał 2016 r., IV kwartał 2017 r. i III kwartał 2018 r.

(akta kontroli str. 145-153; 185)

Skarbnik Gminy Pacyna poinformowała m.in., że pierwsze informacje o wysokości planowanej dotacji na świadczenia wychowawcze na dany rok otrzymuje pismem z MUW. Wysokość dotacji była oparta o przewidywane wykonanie roku ubiegłego. W kolejnych miesiącach w trakcie roku zapotrzebowanie na środki ustalane było na podstawie liczby świadczeń przewidywanych do wypłaty. Wnioski o środki GOPS składał bezpośrednio do MUW poprzez system informatyczny CAS. Korekty dotacji są wprowadzane na podstawie decyzji Wojewody do budżetu Gminy, a następnie do planu finansowego GOPS.

(akta kontroli str. 285-286)

2.4 W kontrolowanych latach GOPS otrzymał dotację na realizację zadań związanych ze świadczeniem wychowawczym w łącznej wysokości 5 624,2 tys. zł, z której wydano 5 454,6 tys. zł, (w tym na wypłaty świadczenia 5 374,5 tys. zł i koszty obsługi programu 80,1 tys. zł).

W 2016 r. GOPS otrzymał dotację na świadczenie wychowawcze i koszty jego obsługi w wysokości 1 718,2 tys. zł, z której wydano 1 713,8 tys. zł (w tym na świadczenia 1 680,2 tys. zł, a na koszty obsługi 33,6 tys. zł). Różnicę w wysokości 4 318,34 zł przekazano 29 grudnia 2016 r. na rachunek MUW.

²⁸ W 2016 r. 25,6 tys. zł, w 2017 r. 25,4 tys. zł, 2018 r. zadania realizowano w ramach umowy cywilnoprawnej.

²⁹ W 2016 r. nie wypłacano dodatków specjalnych, w 2017 r. wypłacono: 2,2 tys. zł, a do 30 września 2018 r. 10,3 tys. zł..

³⁰ Środki przeznaczone na obsługę świadczenia wychowawczego wydatkowano także na zakup znaczków pocztowych, druków, materiałów biurowych i szkolenia pracowników.

³¹ W 2016 r. środki na obsługę Programu obliczono jako 2% kwoty dotacji z budżetu państwa na realizację zadania (tj. środki zostały obliczone w stosunku do planu w rozdziale 85211 lub 85501), sposób obliczania kosztów obsługi wynikał z wytycznych MUW (pismo znak WPS-III.3122.21.2016 z dnia 26 lutego 2016 r.).

W 2017 r. GOPS otrzymał dotację na świadczenie wychowawcze i koszty jego obsługi w wysokości 2 201,7 tys. zł, z której wydano 2 201,7 tys. zł (w tym na świadczenia 2 168,7 tys. zł, a na koszty obsługi 33,0 tys. zł). Różnicę w wysokości 0,16 zł przekazano 29 grudnia 2017 r. na rachunek MUW.

Do 30 września 2018 r. GOPS otrzymał dotację na świadczenie wychowawcze i koszty jego obsługi w wysokości 1 704,3 tys. zł, natomiast wydatki wyniosły 1 539,1 tys. zł (w tym na świadczenia 1 525,6 tys. zł, a na koszty obsługi 13,5 tys. zł). Wojewoda nie żądał w tym czasie zwrotu środków dotacji przeznaczonych na obsługę świadczenia wychowawczego. GOPS nie finansował obsługi świadczenia ze środków własnych.

(akta kontroli str. 145-153; 176)

Stwierdzone
nieprawidłowości
OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania GOPS w zbadanym zakresie w latach objętych kontrolą. Środki przynane na obsługę Programu zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem i w kwotach zatwierdzonych przez Wojewodę. Zakupione ze środków dotacji urządzenia i wyposażenie wykorzystywano do obsługi świadczeniobiorców.

OBSZAR

3. Weryfikacja wykorzystania środków z programu „Rodzina 500 plus”

Opis stanu
faktycznego

W latach 2016 – 2018 (do 30 września) GOPS wydał łącznie 20 decyzji w sprawie nienależnie pobranego świadczenia, dotyczących 57 świadczeń w łącznej kwocie 28,5 tys. zł, z której odzyskano kwotę 17,9 tys. zł (odpowiednio 4,5 tys. zł i 13,4 tys. zł.). Zwrotu nienależnie pobranych świadczeń dokonywano w formie wpłaty lub potrąceń. W kontrolowanym okresie nie umarzono należności z ww. tytułu.

(akta kontroli str. 41; 87-101)

W GOPS nie opracowano odrębnych zasad weryfikacji wykorzystania świadczenia wychowawczego oraz sprawowania opieki nad dzieckiem.

W kontrolowanym okresie GOPS prowadził trzy postępowania i wydał trzy decyzje zmieniające przyznane świadczenie wychowawcze w kwocie 29 tys. zł (17 tys. zł i 12 tys. zł)³² na formę rzeczową (w tym opłacanie usług), zgodnie z art. 9 ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci. Wszystkie decyzje zostały wydane w oparciu o przeprowadzone postępowania wyjaśniające wszczęte przez GOPS z urzędu, w wyniku których ustalono, że wypłacane świadczenia wychowawcze były marnotrawione i wydatkowane niezgodnie z celem, którym jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowaniem dziecka. Ww. postępowania przeprowadzono w stosunku do rodzin objętych wcześniej pomocą społeczną i posiadających asystenta rodziny (po analizie notatek służbowych sporządzonych przez asystenta). Po zmianie decyzji przyznającej świadczenie wychowawczej w kwocie 500 zł/miesięcznie (na każde dziecko) realizacja świadczenia odbywała się w formie rzeczowej (430 zł zakupy w sklepie, 50 zł w punkcie aptecznym) oraz w formie opłacania usługi (20 zł na częściowe uregulowanie należności za energię elektryczną). GOPS wystąpił do punktu aptecznego o wydawanie świadczeniobiorcom artykułów farmaceutycznych i wystawianie faktur na GOPS z zaznaczeniem imienia i nazwiska osoby uprawnionej do realizacji decyzji i jej podpisem. W przypadku sklepu zwrócono się o wydanie artykułów żywnościowych i przemysłowych oraz gazu, z wyłączeniem alkoholu, wyrobów tytoniowych i kart

³² Odpowiednio w okresach świadczeniowych: 2 (dotyczące 60 świadczeń o wartości 17 tys. zł) i 1 (48 świadczenia o wartości 12 tys. zł)

telefonicznych. GOPS zawierał umowy ze sprzedawcami, dotyczące warunków dokonywania sprzedaży i regulowania należności. Do każdej decyzji przyznającej świadczenie w naturze sporządzane było zamówienie z uwzględnieniem nazwiska świadczeniobiorcy i kwoty przyznanego świadczenia. W ww. postępowaniach nie stwierdzono występowania okoliczności wskazujących na nieprawidłowości w sposobie sprawowania opieki nad dzieckiem, przez osoby pobierające świadczenie.

(akta kontroli str.102-144)

Stwierdzone
nieprawidłowości
OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania GOPS w zbadanym zakresie w latach objętych kontrolą. W GOPS prawidłowo monitorowano wykorzystywanie środków przez beneficjentów i podejmowano działania zmierzające do odzyskania nienależnie pobranych świadczeń. W przypadku, gdy zachodziły przesłanki świadczące o marnotrawieniu środków i wydatkowaniu ich niezgodnie z celem, zamieniano świadczenie finansowe na świadczenie rzeczowe.

OBSZAR

4. Kształtowanie się liczby i wysokości świadczeń z pomocy społecznej w badanym okresie

Opis stanu
faktycznego

Analiza pozostałych świadczeń z pomocy społecznej, udzielanych w latach 2015 – 2018 wybranym losowo 50 rodzinom korzystającym od kwietnia 2016 r. jednocześnie ze świadczenia wychowawczego, wykazała, że zmniejszyła się wartość świadczonej pomocy, natomiast liczba rodzin z niej korzystających była zmienna z tendencją do zmniejszenia się. Odnośnie poszczególnych świadczeń sytuacja przedstawiała się następująco:

- wysokość środków na dożywianie w badanym okresie zmniejszyła się z 60,2 tys. zł w 2015 r., 50,4 tys. zł w 2016 r., do 46,1 tys. zł w 2017 r. oraz do 26,2 tys. zł w 2018 r. (według stanu do 30 września),
- liczba rodzin korzystających z obiadów szkolnych zwiększyła się odpowiednio z 32 (kwota 36,5 tys. zł), 35 (kwota 39,8 tys. zł), 34 (kwota 32,9 tys. zł) i 21 (kwota 16,6 tys. zł),
- liczba rodzin korzystających ze świadczeń rzeczowych zmniejszyła się odpowiednio z 25 (kwota 23,7 tys. zł), 15 (10,6 tys. zł), 11 (13,2 tys. zł) do 10 rodzin (9,6 tys. zł) w 2018 r. (według stanu na 30 września);
- z zasiłków okresowych korzystało odpowiednio: 20 rodzin (38,4 tys. zł), 11 (20,4 tys. zł), 9 (19,5 tys. zł) oraz 6 (13,3 tys. zł);
- z zasiłków celowych³³ korzystało odpowiednio: 20 rodzin (9,2 tys. zł), 11 (3,5 tys. zł), 8 (2,5 tys. zł) oraz 6 (1,7 tys. zł);
- z zasiłków stałych korzystało odpowiednio: 2 (6,0 tys. zł), 1 (3,0 tys. zł), 2 (3,8 tys. zł) oraz 2 (6,1 tys. zł).

W latach 2015-2018 (do 30 września 2018 r.) z 50 losowo wybranych rodzin poddanych analizie, ze stypendiów szkolnych skorzystało: 19 rodzin (kwota 35,6 tys. zł) w 2015 r., 18 (33,1 tys. zł) w 2016 r., 16 (24,0 tys. zł) w 2017 r. oraz 13 w 2018 r. (do 30 września). Dodatki mieszkaniowe pobierało odpowiednio: 8 rodzin (16,8 tys. zł), 9 (12,9 tys. zł), 7 (13,1 tys. zł) oraz 6 rodzin (kwota 7,9 tys. zł).

(akta kontroli str.179-184)

³³ w tym: na zakup żywności 6 rodzin (0,95 tys. zł) w 2015 r., 6 (1,12 tys. zł) w 2016 r., 2 (0,37 tys. zł) w 2017 r. oraz 1 (kwota 0,15 tys. zł) w 2018 r. (według stanu na 30 września); na zakup opału odpowiednio 5 (1,5 tys. zł), 4 (0,79 tys. zł), 5 (1,08 tys. zł) oraz 3 (1,07 tys. zł); zakup leków odpowiednio 5 (1,0 tys. zł), 1 (0,1 tys. zł), 2 (0,57 tys. zł) oraz 2 (0,45 tys. zł); zakup odzieży odpowiednio 3 (0,57 tys. zł), 4 (0,88 tys. zł), 1 (0,2 tys. zł) oraz 1 (0,1 tys. zł); specjalne zasiłki celowe odpowiednio 2 (0,35 tys. zł), 1 (0,2 tys. zł), 1 (0,3 tys. zł) oraz 1 (0,3 tys. zł). Ponadto 4 rodziny skorzystały z zasiłku na remont mieszkania (4,7 tys. zł) w 2015 r. i jedna rodzina w 2016 r. z zasiłku na zaspokojenie innych potrzeb (0,07 tys. zł).

Kierownik GOPS wyjaśniła, m.in. że: w Ośrodku nie dokonywano analizy efektów wykorzystania przez beneficjentów środków z programu „Rodzina 500 plus”. Jednak, jak wynika z posiadanych danych, zmniejszyła się liczba osób ubiegających się o świadczenie z pomocy społecznej, w tym również o obiady. Z informacji uzyskanej ze Szkoły Podstawowej w Pacynie, wynikało, że z chwilą wprowadzenia programu wzrosła liczba dzieci korzystających z odpłatnych obiadów oraz wycieczek. Maleje liczba osób zainteresowanych podjęciem pracy, a wiele osób pracujących zrezygnowało z niej, ponieważ uzyskiwany dochód dyskwalifikował je do nabycia prawa do świadczeń na pierwsze dziecko. Młode osoby nie są zainteresowane nabyciem nowych umiejętności i podwyższeniem kwalifikacji, o czym świadczy brak zainteresowania udziałem w projektach współfinansowanych ze środków EFS. Zdaniem pracowników Ośrodka, znaczna część środków otrzymanych w ramach Programu przeznaczana jest na bieżącą konsumpcję. W wielu domach pojawiły się trampoliny, baseny oraz nowe telefony komórkowe.

Najsmutniejszą refleksję stanowi sytuacja samotnych rodziców, którzy podejmując pracę za najniższe wynagrodzenie, tracą szansę na otrzymanie świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego oraz świadczenia wychowawczego. Przykładowo: osoba samotnie wychowująca dziecko podejmująca pracę za wynagrodzenie netto 1 750 zł, traci świadczenia o łącznej wartości 1 224 zł (tj. zasiłek rodzinny – 124 zł, dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego -100 zł, fundusz alimentacyjny – 500 zł oraz świadczenie wychowawcze – 500 zł).

(akta kontroli str.39-40)

OCENA CZĄSTKOWA

Ze względu na informacyjny charakter badania, Najwyższa Izba Kontroli odstępuje od jego oceny.

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie.

Warszawa, stycznia 2019 r.

Kontroler
Sławomir Nowak
główny specjalista kontroli
państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura NIK w Warszawie

.....
podpis

.....
podpis